

Sygn. akt VI U 1564/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – st. sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2019 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: B. G.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 11 czerwca 2018 r., znak:(...)

w sprawie: B. G.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rentę rodzinną

Na oryginalnie właściwy podpis.

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 czerwca 2018 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. odmówił ubezpieczonej B. G. prawa do renty rodzinnej po zmarłym ojcu J. G.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż Komisja Lekarska ZUS stwierdziła, że ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy, jednakże całkowita niezdolność do pracy powstała po dniu 25 marca 1981 roku (po zakończeniu nauki w szkole).

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła ubezpieczona zaskarżając decyzję w całości i zarzucając jej naruszenie przepisu art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie, iż ubezpieczonej nie przysługuje renta rodzinna, przy czym z okoliczności sprawy (a także orzeczenia Lekarza Orzecznika ZUS z dn. 17 maja 2004 roku) jednoznacznie wynika, że ubezpieczona została uznana za całkowicie niezdolną do pracy i niezdolną do samodzielnej egzystencji, co powinno skutkować przyznaniem renty rodzinnej bez względu na okres

w jakim te niezdolności do pracy. Ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie renty rodzinnej. W uzasadnieniu swojego odwołania ubezpieczona wskazała między innymi, że już na początku 1974 roku była hospitalizowana i niezdolna do pracy. Choroba ubezpieczonej uniemożliwia wykonywanie pracy i samodzielną egzystencję.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie

i podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona B. G. (ur. (...)) mieszkała w W. wraz z rodzicami i rodzeństwem. Razem z siostrą – Z. C. chodziła do tej samej szkoły podstawowej i liceum. W trakcie nauki w liceum ubezpieczona przejawiała dziwne zachowania, zaczęła odsuwać się od rodziny i koleżanek, przestała także chodzić z siostrą na zabawy, prywatki, czy też do kina. Ubezpieczona nie chciała rozmawiać, nawiązywać kontaktów. Sytuacja w rodzinie ubezpieczonej była trudna – ojciec pił i rodzice ubezpieczonej rozwiedli się. Ubezpieczona miała żal do siostry, że nie chodzi tak często do Kościoła, ponieważ uważała, że dzięki modlitwie ojciec nie pił alkoholu. Pozostałe siostry ubezpieczonej w tym czasie studiowały przebywając poza rodzinną miejscowością.

W pierwszej klasie liceum ubezpieczona uczyła się dobrze. Jednakże stopniowo, jej oceny się pogarszały. Ubezpieczona miała dużo nieobecności

w szkole. Już w 1974 r., a może wcześniej ubezpieczona miała takie zachowania, że np. stała przez paręnaście minut albo i godzinę

w przedpokoju w bezruchu i nie reagując na pytania, co zaniepokoiło rodziców ubezpieczonej. Rodzice próbowali krzykiem albo biciem doprowadzić ubezpieczoną do porządku. Takie sytuacje się powtarzały. Ubezpieczona mówiła później, że stojąc w bezruchu słyszała głosy, które jej kazały się tak zachowywać i przestać chodzić do Kościoła, co denerwowało ubezpieczoną. W kwietniu 1974 roku ubezpieczona zobaczyła swojego ojca

w samochodzie z jakąś kobietą i wtedy wyskoczyła pod samochód. Wówczas po raz pierwszy była hospitalizowana psychiatrycznie. Ubezpieczona nie przystąpiła do matury. W dniu (...) roku ubezpieczona ukończyła Liceum Ogólnokształcące w W..

Od 24 października 1974 roku do 9 marca 1980 roku ubezpieczona pracowała w (...) Zakładach (...) Filii

w W.. Ubezpieczona została zatrudniona w zakładzie (...) po znajomości. Ubezpieczona miała pracować na hali produkcyjnej, obok linii produkcyjnej, jednak w praktyce nie wykonywała pracy, ponieważ po wykonaniu kilku czynności odchodziła z miejsca pracy, chowała się. W tym zakładzie brat i kuzyn matki ubezpieczonej byli mistrzami i chronili ubezpieczoną przed konsekwencjami takiego zachowania. Ubezpieczona nie rozmawiała z ludźmi, tylko mówiła do siebie i miała takie małe radio,

twierdząc, że z niego uczy się angielskiego, bo chce być kiedyś tłumaczem. Ubezpieczona chorowała w trakcie tego zatrudnienia, i co jakiś czas była hospitalizowana w klinice psychiatrycznej. Trzeba było pilnować ubezpieczonej, żeby sobie krzywdy nie zrobiła przechodząc przy maszynach. Zdarzało się, że mówiono do ubezpieczonej, a ona się tylko popatrzyła i nie odpowiadała i odchodziła.

W związku z tym, iż z dniem 9 marca 1980 roku ubezpieczona miała wyczerpać okres zasiłku chorobowego, w dniu 4 marca 1980 roku złożyła wniosek o rentę inwalidzką. Orzeczeniem Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 8 kwietnia 1980 roku ubezpieczona została uznana za inwalidę i zaliczona do trzeciej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia.

W uzasadnieniu orzeczenia Komisja wskazała, iż stwierdzone zmiany chorobowe ograniczają zdolność do pracy zarobkowej. Komisja rozpoznała

u ubezpieczonej schizofrenię. Od dnia 10 marca 1980 roku przyznano ubezpieczonej rentę inwalidzką. Orzeczeniem Komisji Lekarskiej

ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 25 marca 1981 roku ubezpieczona została zaliczona do drugiej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia. Orzeczeniem Obwodowej – Wojewódzkiej Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia z dnia 13 stycznia 1994 roku ubezpieczona została zaliczona do pierwszej grupy inwalidów z ogólnego stanu zdrowia.

Dowód: akta organu rentowego – świadectwo pracy k. 7, wniosek o rentę inwalidzką k. 1, orzeczenie Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia k. 16-17, decyzja przyznająca rentę inwalidzką k. 19-20, orzeczenie Komisji Lekarskiej ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia k. 22, orzeczenie Obwodowej – Wojewódzkiej Komisji Lekarskiej do Spraw

Inwalidztwa i Zatrudnienia k. 75; zaświadczenie o ukończeniu szkoły k. 9; akta sądowe – zeznania świadków Z. C., B. C., I. J. oraz B. S. zapis AV na płycie CD k. 97.

W dniu 26 marca 2018 roku ubezpieczona złożyła wniosek o rentę rodzinną po zmarłym ojcu J. G.. Lekarz Orzecznik ZUS

w orzeczeniu z dnia 12 kwietnia 2018 roku ustalił, że ubezpieczona jest trwale całkowicie niezdolna do pracy, a niezdolność ta powstała po 31 sierpnia 1974 roku i przed 1 marca 2018 roku. Komisja Lekarska ZUS rozpatrując sprzeciw ubezpieczonej orzeczeniem z dnia 21 maja 2018 roku ustaliła, że ubezpieczona jest trwale całkowicie niezdolna do pracy, a ta niezdolność powstała 25 marca 1981 roku.

Dowód: akta organu rentowego – wniosek o rentę rodzinną – k. 1-5, orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS k. 12, orzeczenie Komisji Lekarskiej ZUS k. 47.

U ubezpieczonej zdiagnozowano schizofrenię rezydualną. Ubezpieczona według dokumentacji medycznej po raz pierwszy była leczona w szpitalu psychiatrycznym w czasie pozostawania w okresie nauki szkolnej w Liceum Ogólnokształcącym w W. od 29 kwietnia 1974 roku (w wyniku próby samobójczej) do 26 czerwca 1974 roku z rozpoznaniem schizofrenii katatonicznej z zaleceniem dalszego leczenia w Poradni Zdrowia Psychicznego. Następne hospitalizacje miały miejsce: od 3 marca 1978 r. do 21 marca 1978 r., od 2 marca 1979 r. do 2 maja 1979 r., od 2 września 1979 r. do 7 listopada 1979 r. (z powodu zaostrzenia schizofrenii przewlekłej), od 28 listopada 1979 r. do 28 lutego 1980 r., od 3 kwietnia 1980 r. do 11 października 1980 r., od 2 września 1982 r. do 3 grudnia 1982 r., od 15 stycznia 1983 r. do 14 maja 1983 r., od 12 stycznia 1984 r. do 24 marca 1984 r. (z powodu schizofrenii przewlekłej), od 2 kwietnia 1984 r. do 24 sierpnia 1984 r. od 12 marca 1984 r. do 11 września 1984 r. (z powodu schizofrenii paranoidalnej), od 4 października 1984 r. do 10 października 1984 r. (z powodu zaostrzenia schizofrenii przewlekłej), od 19 listopada 1984 r. do 1 września 1985 r. (z powodu schizofrenii przewlekłej), od 26 stycznia 1995 r. do 13 czerwca 1995 r. (z powodu zaostrzenia schizofrenii przewlekłej), od 21 maja 2009 r. do 4 września 2009 r. oraz od 13 września 2009 r. do 23 grudnia 2009 r. (z powodu schizofrenii paranoidalnej).

W czasie zatrudnienia (od 28 października 1974 roku do 9 marca 1980 roku) ubezpieczona przebywała czterokrotnie w szpitalu psychiatrycznym

w Ś. z rozpoznaniem schizofrenii przewlekłej, zaostrzenia.

W chorobie psychicznej, jaką jest schizofrenia istnieją okresy zaostrzeń choroby z ostrymi objawami psychotycznymi oraz okresy remisji, w czasie których chorzy mogą funkcjonować w sposób przystosowany do wymagań społecznych, w tym podejmować pracę zarobkową.

Ubezpieczona jest trwale całkowicie niezdolna do pracy. Całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała po zakończeniu nauki szkolnej – w marcu 1981 roku.

Dowód: akta sądowe – opinia psychiatryczno-psychologiczna k. 48-54, opinia sądowo- psychiatryczna uzupełniająca k. 115-116, opinia psychiatryczno-psychologiczna uzupełniająca k. 147.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowód z opinii biegłych: psychologa i psychiatry oraz zeznania świadków: Z. C., B. C., I. J. oraz B. S., a także dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy. Zeznania wyżej wskazanych świadków Sąd uznał za wiarygodne, bowiem były spójne, logiczne i wzajemnie się uzupełniały. Autentyczność dokumentów także nie budziła żadnych wątpliwości. Odnosnie zaś opinii biegłych - Sąd podzielił wnioski zawarte w opiniach biegłych, ponieważ były spójne i logiczne oraz uzasadnione. Podstawą do wydania pierwszej opinii były akta sprawy, badanie psychologiczne ubezpieczonej przeprowadzone za pomocą rozmowy i obserwacji, wywiad obiektywny zebrany od siostry ubezpieczonej oraz badanie psychiatryczne. Wobec tego rzetelność opinii nie budzi żadnych wątpliwości. Opinia została wydana przez specjalistów z dziedzin medycyny odpowiednich do schorzenia występującego u ubezpieczonej, zatem fachowość biegłych jest bezsporna. Biegłe sądowe przekonywująco uzasadniły swoje stanowisko, które w ocenie Sądu jest jasne i zupełne.

Do pierwszej opinii biegłych ubezpieczona (reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika) wniosła zastrzeżenia. W piśmie procesowym wyjaśniono, że dokumentacja medyczna z brakującego okresu została spalona i zachowała się jedynie legitymacja ubezpieczeniowa za okres od 1977 r. do 1980 r. Dodatkowo wskazano, że biegli dysponowali kartą leczenia szpitalnego z dnia 26 czerwca 1974 roku, z której wynika rozpoznanie choroby ubezpieczonej już w kwietniu 1974 roku, co powinno skutkować uznaniem całkowitej niezdolności do pracy już w trakcie pobierania nauki w szkole. Ponadto, z informacji przekazanej przez siostrę ubezpieczonej wynika, że już w wieku młodzieńczym ubezpieczona przejawiała zachowania, które wskazywałyby na objawy choroby, które uniemożliwiały pobieranie nauki. Ubezpieczona nie przystąpiła do egzaminu maturalnego. Z kolei zaś odnośnie zatrudnienia wskazano, że decyzję o podjęciu pracy podjęła matka ubezpieczonej w celu zapewnienia córce środków do życia tj. w celu nabycia prawa do renty. W praktyce, ubezpieczona wielokrotnie była nieobecna w pracy w związku z hospitalizacjami.

Sąd dopuścił dowód z przesłuchania świadków na okoliczność stanu zdrowia ubezpieczonej do dnia zakończenia nauki w szkole (31 sierpnia 1974 roku) oraz na okoliczność funkcjonowania ubezpieczonej w trakcie zatrudnienia w (...) Zakładach (...) w latach 1974 – 1979. Biegłe, po zapoznaniu się z uzupełnionym materiałem dowodowym podtrzymały swoją opinię. Biegłe wprost wskazały, że hospitalizacja związana z próbą samobójczą (29 kwietnia 1974 roku) nie świadczy o tym, że od tego czasu stała się osobą całkowicie niezdolną do pracy. Ubezpieczona od 28 października 1974 roku była zatrudniona w T.. Biegłe podtrzymały swoje poprzednie stanowisko, że ubezpieczona nie stała się całkowicie niezdolna do pracy oraz samodzielnej egzystencji w okresie do ukończenia nauki w szkole.

W ustosunkowaniu się do treści opinii uzupełniającej ubezpieczona wskazała, że zeznania świadków oraz ocena całokształtu materiału dowodowego (w tym zapisów w legitymacji dotyczących zwolnień lekarskich) w pełni potwierdzają brak jej zdolności do pracy w tymże okresie. Biegłe w kolejnej opinii uzupełniającej podkreśliły, iż zapoznały się z legitymacją ubezpieczeniową i przyjęły do wiadomości informacje dotyczące okresów niezdolności do pracy, które obejmują lata 1977, 1978, 1979. Biegłe nadal podtrzymały wcześniejsze wnioski, iż niezdolność do pracy ubezpieczonej powstała po okresie ukończenia nauki w szkole. Na rozprawie w dniu 21 maja 2019 roku pełnomocnik ubezpieczonej stwierdził, że nie zgadza się z wnioskami biegłych i nie złożył nowych wniosków dowodowych. W takim stanie rzeczy, Sąd uznał okoliczności sprawy za dostatecznie wyjaśnione.

Nie przedstawiono merytorycznych zarzutów do opinii biegłych, które mogłyby skutecznie poddać w wątpliwość wnioski tej opinii. W konsekwencji, opinia biegłych wraz z opiniami uzupełniającymi stały się podstawą rozstrzygnięcia w tej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej nie zasługiwało na uwzględnienie. Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Stosownie do treści art. 67 ust. 1 ww. ustawy do renty rodzinnej uprawnieni są członkowie rodziny spełniający warunki określone w art. 68-71 to jest m.in. dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione. Jak stanowi treść art. 68 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy do ukończenia 16 lat lub do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

Zgodnie z art. 12 ust. 2 ww. ustawy całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu. Niezdolność do samodzielnej egzystencji

orzeka się w przypadku stwierdzenia naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych (art. 13 ust. 5 ww. ustawy). Przy ocenie stopnia

i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania, co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się: stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne (art. 13 ust. 1 ww. ustawy).

W przedmiotowej sprawie jedyną sporną przesłanką okazała się kwestia daty powstania niezdolności do pracy. W związku z tym, iż do ustalenia niezdolności do pracy (w tym również daty) potrzebne są wiadomości specjalne z zakresu medycyny Sąd wezwał biegłych w celu zasięgnięcia ich opinii na podstawie art. 278 § 1 k.p.c. Opinia biegłych sądowych podlega swobodnej ocenie sądu na podstawie art. 233 § 1 k.p.c. Sąd, uwzględniając materiał dowodowy zebrany w toku postępowania dokonuje oceny, czy biegły w świetle tego materiału w sposób logiczny przedstawił w opinii tok swojego rozumowania prowadzący do sformułowania niesprzecznych wniosków końcowych. Sąd, jak już wskazano wyżej, w całości podzielił stanowisko i wnioski biegłych psychiatry i psychologa. Nie leży

w kompetencji sądu podważanie ocen medycznych dokonanych przez biegłych, w zakresie ich merytorycznej poprawności. Oznacza to, że sąd nie może orzekać wbrew opinii biegłych sądowych, jeżeli ich rzetelność, spójność, kategorię i sposób umotywowania stanowiska, nie budzą wątpliwości (wyrok SA w Szczecinie z dn. 21.06.2016 r., III AUa 202/16, wyrok SA

w Lublinie z dn. 09.11.2015 r., III AUa 713/15, wyrok SA w Warszawie z dnia 30.01.2015 r., I ACa 448/14).

Organ rentowy w postępowaniu orzecznictwem ustalił, że ta niezdolność powstała 25 marca 1981 roku, tj. po ukończeniu nauki w szkole. Z kolei zaś, w ocenie ubezpieczonej stała się ona całkowicie niezdolna do pracy w trakcie nauki w szkole (w liceum). Biegłe sądowne psycholog i psychiatra w oparciu

o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, przeprowadzone badanie, wywiad, a także zeznania świadków zajęły jednoznaczne stanowisko zgodnie z którym ubezpieczona nie stała się całkowicie niezdolna do pracy oraz samodzielnej egzystencji w okresie do ukończenia nauki w szkole. Biegłe uzasadniły przyjętą przez siebie datę wskazując na brak dokumentacji leczenia między 26 czerwca 1974 roku a 3 marca 1978 roku, także podjęcie pracy przez ubezpieczoną od 28 października 1974 r. Biegłe jednocześnie uwzględniły okoliczność, że w czasie stosunku pracy ubezpieczona była hospitalizowana psychiatrycznie z powodu schizofrenii. Wymaga podkreślenia, że samo rozpoznanie choroby nie jest wystarczające do stwierdzenia, że z datą rozpoznania powstała całkowita niezdolność do pracy. Nawet samo przyjmowanie leków, leczenie, korzystanie z porad i pomocy lekarzy także nie powoduje ani nie dowodzi jeszcze całkowitej niezdolności do pracy. Niezdolność taka w rozumieniu ustawy występuje dopiero wtedy, gdy procesy chorobowe przybiorą takie natężenie, że spowodują długotrwałą (a nie krótkotrwałą) niemożność do wykonywania jakiegokolwiek pracy (wyrok SA w Szczecinie z dn. 17 marca 2015r., sygn. III AUa 541/14).

Z doświadczenia życiowego wynika także, że schizofrenia jest schorzeniem o długotrwałym przebiegu z tendencją do remisji oraz nawracania

i utrwalania objawów zaburzających funkcjonowanie społeczne. Jak wynika z opinii biegłych, nie było żadnych obiektywnych podstaw do orzeczenia innej daty powstania całkowitej niezdolności do pracy. Zachowania ubezpieczonej w tym okresie, a także incydent związany z hospitalizacją w kwietniu 1974 roku nie były wystarczające do przesądzenia o tym, iż w tym czasie powstała całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonej. Okoliczność, iż ze zgromadzonych dowodów ubezpieczona wyprowadza odmienne wnioski, nie jest podstawą do zakwestionowania opinii biegłych sądowych.

Dodatkowo, w odniesieniu do argumentacji przedstawionej

w odwołaniu, iż ubezpieczona jest całkowicie niezdolna do pracy i całkowicie niezdolna do samodzielnej egzystencji Sąd wskazuje na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2006 r.

(II UZP 10/06), zgodnie z którą dziecko, które stało się całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji po osiągnięciu wieku określonego w art. 68 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie nabywa prawa do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 3 tej ustawy. Warunek powstania niezdolności do pracy w ww. okresach dotyczy zarówno osób całkowicie niezdolnych do pracy, jak i osób, które są jednocześnie niezdolne do samodzielnej egzystencji. Innymi słowy, dla wykazania uprawnień do renty rodzinnej na podstawie art. 68 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy koniecznym jest stwierdzenie koniunkcji: istnienia całkowitej niezdolności do pracy oraz jej powstania przed ukończeniem 16 roku życia lub do ukończenia nauki w szkole, jeżeli kontynuuje naukę po 16 roku życia, nie później niż do osiągnięcia 25 lat. Wobec ustaleń faktycznych, które wykazały, że całkowita niezdolność do pracy powstała u ubezpieczonej po okresie ukończenia nauki w szkole oraz rozważań prawnych należało stwierdzić, iż odwołanie ubezpieczonej nie zasługuje na uwzględnienie.

Mając na względzie powyższe, Sąd zgodnie z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

SSO Ewa Milczarek